



2020ko Euskaraldiaren ikerketa

3. ZATIA: HERRI-BATZORDEEN ETA PROZESUEN AZTERKETA LABURTUA

Siadeco^x
ikerketa aplikatua

Berio pasealekua 11, 20018 Donostia
943 31 00 34
siadeco@siadeco.eus



Aurkibidea

1. Ikerketaren aurkezpena	3.
2. Herri-batzorde eta prozesu arrakastatsuenen gako nagusiak	8.
A) Osaeraz	9.
B) Iniziatiba, ordezkaritza eta elkarlana	11.
C) Finantziazioa eta baliabideak	14.
D) Funtzionamendua	16.
E) Irismena eta emaitza	17.
3. Herri-batzorde arrakastatsuenen faktore baldintzatzaileak	21.
4. Euskaraldia antolatzeke herri-batzorde eraginkorrak sortzeke eta epe luzera mantentzeke dekalogoak	28.



1.

Ikerketaren aurkezpena.

2020ko Euskaraldia dinamika aztertzea du helburu ikerketa honek, eta horretarako hiru ikerketa-ildo zehaztu dituzte Eusko Jaurlaritzaren Kultura eta Hizkuntza Politika sailak, Nafarroako Gobernuaren Herritarrekiko Harremanetako departamentuak eta Euskararen Erakunde Publikoak.

Txosten laburtu honetan, hain zuzen, Euskaraldiko herri-batzordeei buruzko hirugarren ikerketa-ildoaren gako nagusiak jasotzen dira.

3. IKERKETA-ILDOA: Batzordeen eta prozesuen azterketa

Helburua: Batzordeen eta prozesuen azterketa egitea, arrakastatsuak izateko baldintzak bete dituzten prozesuen faktore baldintzatzaileak (aldekoak eta kontrakoak) identifikatu eta faktore horiek gainerako prozesuetara zabaltzeko bideak zehaztu ahal izateko.

Teknikak:

— **Inkesta.**

Euskal Autonomia Erkidegoko eta Nafarroako herri-batzorde guztiei eskaini zitzaizkien aukera galdetegia betetzeko. Denera, 225 informazio-unitate ditugu. Hainbat kasutan eskualdeko datuak eskaini dira horietan, beraz, herri gehiago ordezkatzen direla esan daiteke. Herri-batzorde guztien azterketa bateratua egin bada ere, EAEko eta Nafarroako batzordeen artean alde nabarmenik identifikatu bada, hala adierazi da.

— **Elkarrizketa sakonak.**

Galdetegietan emandako informazioarekin 25 herri-batzorde hautatu dira, elkarrizketa bidez baldintzatzaileak izan daitezkeen faktoreetan sakontzeko. Hainbat aldagai hartu dira kontuan, horretarako: baldintzatzaileak izan daitezkeen faktoreei buruz inkestan emandako erantzunak, lurraldea, herriaren tamaina edota errealitate soziolinguistikoa.

EAEñ

ARABA

- Arabako Lautada
- Laudio
- Oion
- Salburua (Gasteiz)

BIZKAIA

- Algorta (Getxo)
- Basauri
- Elorrio
- Gernika-Lumo
- Larrabetzu
- Markina-Xemein

GIPUZKOA

- Aduna
- Andoain
- Donostia
- Elgoibar
- Orio

Nafarroan

- Andosilla
- Arrosadia (Iruña)
- Arrotxapea (Iruña)
- Burlada/Burlata
- Estelleria
- Etxarri Aranatz
- Lakuntza
- Leitza
- Lizarraga
- Zizur Nagusia

Oinarrizko hiztegia

Ikerketan erabili diren zenbait terminoren ulermena errazte aldera, zenbait definizio bildu dira segidan.

Ahobizi: ulertzen duten guztiei euskaraz hitz egiten dieten lagunak dira.
(Euskaraldia, 2018)

Belarriprest: gutxienez euskaraz ulertzen duten kideak dira, gainontzekoei euskaraz aritzeko gonbidapena luzatzen dietenak.
(Euskaraldia, 2018)

Arigunea: Euskaraz lasai aritzeko guneak dira eta euskaraz hitz egiteko aukera bermatzen dute uneoro, izan entitate barruan (barne ariguneak) edo izan entitateak herritarrekin duen harremanean (kanpo ariguneak).
(Euskaraldia, 2020)

Herri-batzordeak: Euskaraldiaren herri-batzordea herrian, auzoan edota eskualdean Euskaraldia antolatzekeo ardura hartzen duen taldea da.
(Euskaraldia, 2018)

Koordinazio orokorra: koordinazio orokorreko eragileek ariketaren oinarriak eta ekimen masiboaren kronograma zein komunikazio orokorra prestatzen dituzte.
(Euskaraldia, 2018)

Entitateak: Mota guztietako entitateek hartu ahal izango dute parte (erakunde publikoak, gizarte eragileak, enpresak, kooperatibak, kultur eta kirol elkarteak, eta abar), ariguneren bat badute. Entitate batek, era berean, egoitza edo establezimendu bat baino gehiago izan ditzakete.
(Euskaraldia, 2020)

Degurba sailkapena: DEGURBA edo urbanizazio-maila eremu baten izaera adierazten duen sailkapena da. Hiri multzoetan eta hiriguneetan bizi den tokiko biztanleriaren arabera oinarrituta, Tokiko Administrazio Unitateak hiru eremu motatan sailkatzen ditu:

- **Hiriguneak:** Biztanleria dentsitate handiko eremuak. Ziega jarraituan (baita diagonalean ere), gutxienez 1.500 biztanle bizi dira kilometro karratuko, eta 50.000 biztanle baino gehiago denera.
- **Bitarteko hirigunea:** Tarteko dentsitate eremuak. Ziega jarraituan, gutxienez 300 biztanle bizi dira kilometro karratuko, eta 5.000 biztanle baino gehiago denera.
- **Landa-eremua:** biztanle gutxiko eremuak.

(Eurostat, 2011)

Gune soziolinguistikoa: Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak lau gune soziolinguistiko ezarri zituen biztanleriaren euskaldunen ehunekoaren arabera. Honako hau da banaketa:

- **Lehen gune soziolinguistikoa.** Biztanleriaren %20 baino gutxiago da euskalduna.
- **Bigarren gune soziolinguistikoa.** Biztanleriaren %20-50 bitartean da euskalduna.
- **Hirugarren gune soziolinguistikoa.** Biztanleriaren %50-80 bitartean da euskalduna.
- **Laugarren gune soziolinguistikoa.** Biztanleriaren %80 edo gehiago da euskalduna.

(VI. Mapa Soziolinguistikoa, 2016)

Etxeo hizkuntza: etxean maizen hitz egiten den hizkuntza
(*Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza, 2010:43*)

Lehen hizkuntza: Hautzaroan lehenbizi ikasitako hizkuntza, gero erabiltzen jarraitu dena.
(*Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza, 2010:35*)

Hizkuntza-gaitasuna: Hiztun batek hizkuntzaz duen ezagutza-maila. Gaitasun horren bidez, perpausak sortzeko eta ulertzeko gai da hiztuna, baita perpaus bat gramatikala den edo ez den ebazteko ere.
(*Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza, 2010:49*)

Hizkuntza-jokabidea: hizkuntza-hautua.
(*Euskaraldia, 2018*)

Hizkuntza gaitasun erlatiboa: Elebidunak hiru multzotan bereiz daitezke, euskaraz edo erdaraz hitz egiteko daukaten erraztasun handiagoaren edo txikiagoaren arabera.

- Euskal elebidunak, euskaraz erdaraz baino errazago moldatzen direnak.
- Elebidun orekatuak, berdin moldatzen direnak euskaraz zein erdaraz.
- Erdal elebidunak, erdaraz hobeto moldatzen direnak euskaraz baino. 11.

(*Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza, 2013:25*).

Euskalduna (elebiduna): euskara ondo edo nahiko ondo ulertzeko eta hitz egiteko gai da.
(*VI. Inkesta soziolinguistikoa, 2016*).

Euskaldun hartzailea edo ia-euskalduna: ez da euskaraz ondo edo nahiko ondo hitz egiteko gai. Hala ere, badu euskararen nolabaiteko ezagutza. Zehazki, multzo honetan sartzen da honako baldintza hauetakoren bat gutxienez betetzen duena:

- Euskaraz "zertxobait" ulertzeko eta hitz egiteko gai da.
- Euskaraz "ondo" edo "nahiko ondo" ulertzeko gai da.

(*IV. Inkesta soziolinguistikoa, 2016*).



2.

**Herri-batzorde eta prozesu
arrakastatsuenen gako
nagusiak.**

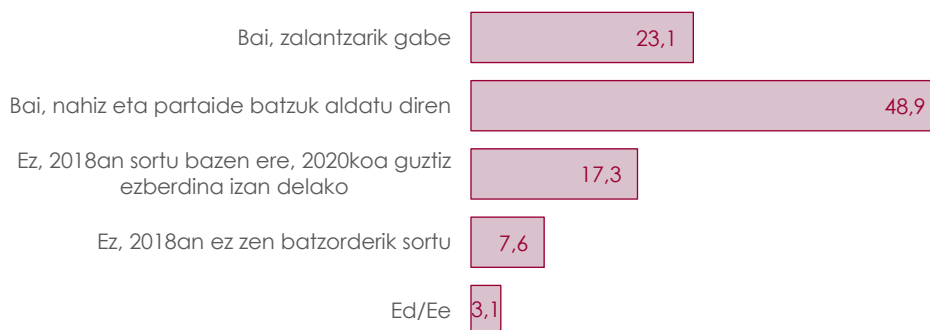
A) OSAERAZ

1). Jarraipenak izan dira eta batzuk aurrerapen handiarekin hasi dira.

2020ko Euskaraldia antolatzen aritu diren herri-batzordeak jarraipenak izan dira, batez ere, 2018ko edizioan sortutako taldearenak – nahiz eta kasu askotan aldaketak izan diren –. Baita dagoeneko sortuta zeuden euskara talde edo batzordeetatik bideratuak ere – bereziki arrakastatsutzat hartutakoak –.

1. grafikoa

2020ko herri-batzordea, 2018koaren jarraipena kontsideratzen den ala ez (%)



Iturria: Siadeco, 2021.

Talde bezala bakarrik ez, jarraitua izan da, baita ere, batzuek, bereziki eraginkorrenak, egin duten lana: ia etenik gabe aritu dira ariketa batetik bestera edo urtebeteko aurrerapenarekin hasi dira lanean – 2019ko udazkenean, gutxienez –. Eta aurrera begira ere, euskararen erabilera sustatzen jarraitzeko talde egonkorra izan daitekeela uste dute.

Dena den, herri-batzorde gehienak (% 58,7), aldiz, 2020an bertan aktibatu ziren, eta Euskaraldia hasi eta bi hilabeteko epean, hau da, azaroa eta urtarila bitarte, desegin da hamar batzordetik zortzi (% 79,1).

2). Herri-batzorde txikiak izan dira, 2018koak baino txikiagoak.

Osaerari dagokionez, batzorde gehienak txikiak izan dira, 10 kidetik beherakoak —Nafarroan EAEn baino are txikiagoak izan dira taldeak—. Beste batzordeekiko arrakastatsuak kontsideratu direnak tamaina ertainekoak dira: gehiago dira 5 eta 20 kide artekoak, 6 kide baino gutxiagokoak edo 20 kidetik gorakoak baino. Dena den, bileretan 5-10 kide agertu izan ohi dira, batez ere. Horrekin lotuta, oso gutxi izan dira azpitaldeak sortu dituztenak.

2018ko edizioan baino jende gutxiago aritu da, oro har, herri-batzordeetan. Kopuruaz harago, orduan baino eskasago ibili dira motibazioz eta ilusioz ere.

1. taula

2020ko Euskaraldiaren herri-batzordea 2018koarekiko (%).

	Partaide kopurua	Motibazioa eta ilusioa	Elkarlana eta lan dedikazioa
Askoz hobea	6,2	4,9	4,9
Zertxobait hobea	12,4	6,7	12,4
Berdin	26,7	22,7	33,3
Zertxobait okerragoa	32,0	40,4	25,8
Askoz okerragoa	15,6	18,2	16,0
Ez dagokio	7,1	7,1	7,6
Guztira	100,0	100,0	100,0

Iturria: Siadeco, 2021.

B) INIZIATIBA, ORDEZKARITZA ETA ELKARLANA

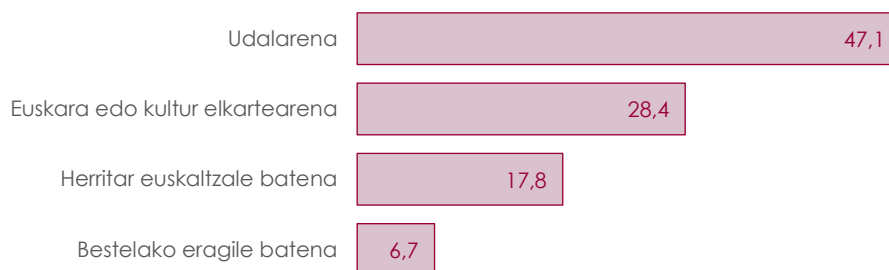
1). Iniziatiba instituzionala eta soziala eduki dutenen arteko banaketa orekatua izan da.

Herri-batzordeen ia erdiak dio nagusiki Udalarena izan dela 2020an Euskaraldia euren eskualdean, herrian edo auzoan antolatzeko ekimena. Beste ia erdiak dio inizatiba hanka sozialak izan duela: ia herenak euskara edo kultur elkarteak aipatu du, eta % 17,8ak, aldiz, herritar euskaltzale bat.

Nafarroan EAEn baino altuagoa da herritar euskaltzaleen ekimenez sortu diren herri-batzordeen pisua.

2. grafikoa

Norena izan den 2020ko Euskaraldia antolatzeko inizatiba edo ekimena (%)



Iturria: Siadeco, 2021.

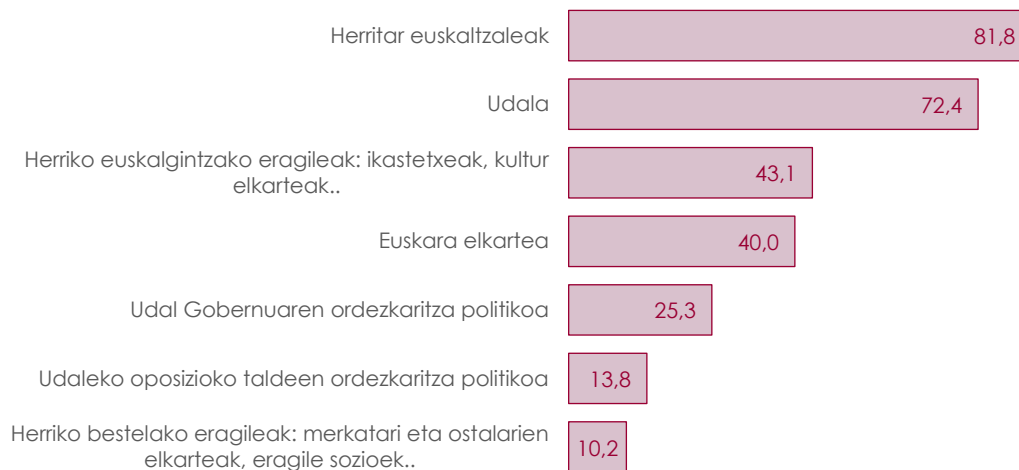
Iniziatibaz harago, herritar euskaltzaleekin eta euskalgintzako eragileekin batera, udal ordezkariak eduki dute batzorde gehienek, eta elkarlanean jardun dute. Alabaina, euskalgintzakoak ez diren eragile sozialen ordezkariak txikia izan da. Gazteen, gizonezkoen, euskaldun hartzailen, Euskal Herrikan kanpokoekin eta enpresa-ekimen pribatuetako ordezkarien parte-hartze handiago bat faltan sumatu dute.

Nafarroan, gehiago izan dira herritar euskaltzaleen ordezkariak izan duten herri-batzordeak (% 85,4); nabarmen gutxiago, aldiz, gainerako eragileak ordezkariak izan dituztenak.

Arrakastatsuek kontsideratutakoetan, udala gutxiago dago presente, eta euskara elkarteekin zein bestelako eragileekin gehiago hartu dute parte.

3. grafikoa

Ondorengo multzoetatik zein egon den ordezkatuta batzordean (%)



Iturria: Siadeco, 2021.

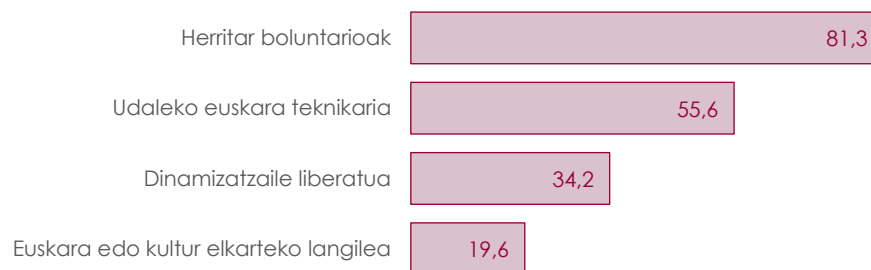
Elkarlan honen inguruko balorazioa positiboa da, oro har –balorazio hobea egiten dute arrakastatsu kontsideratutakoek –. Nolanahi ere, EAEn positiboagoa izan da Nafarroan baino. Elkarlanaz eta lan-dedikazioaz, gainera, ez zaie iruditzen 2018ko edizioan baino okerrago aritu direnik.

2). Dinamizatzaille liberatuen eta euskara elkarte edo taldeetako langileen presentzia nabarmenagoa da EAEko herri-batzordeetan Nafarroakoetan baino.

Herri-batzordeek egindako lanean herritar boluntarioen lana funtsezkoa izan da; gehienek aipatu dituzte baliabide pertsonal moduan. Udal teknikarien presentzia nabarmena izan da zenbait kasutan. Dinamizatzaille liberatua, aldiz, herenak besterik ez du izan, eta bereziki, EAEko taldeetan jardun dute – Nafarroan gutxiago izan dira dinamizatzaillea edo euskara edo kultur elkarteko langilea izan dutenak –. Arrakastatsu kontsideratu diren taldeetan gehiago izan dira dinamizatzaillea izan dutenak.

4. grafikoa

Herri-batzordeak Euskaraldiaren antolaketarako izan dituen baliabide pertsonalak (%)



Iturria: Siadeco, 2021.

Gainera, dinamizatzaille liberatua izan dutenen artean aniztasun handia dago: badaude egunean ordu batzuk aritu direnak edo lanaldi osokoak; herri mailakoak edo eskualdekoak...

Baliabide pertsonalez, herri-batzordeek balorazio positiboa egin dute; askok aipatu dute baliabideak nahikoak izan direla horietara egokitu dituztelako haien asmoak ere.

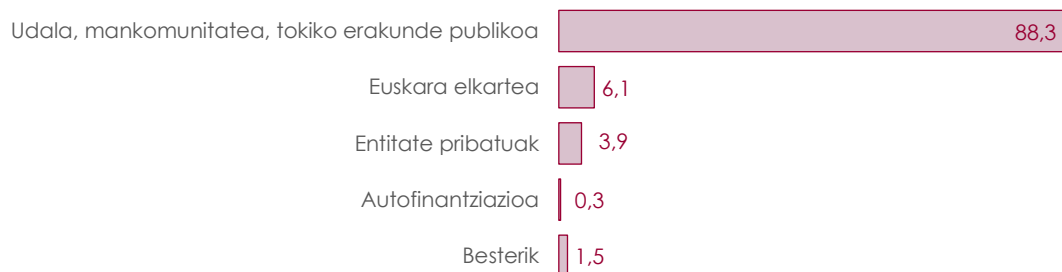
C) FINANTZIAZIOA ETA BALIABIDEAK

1). Batzorde gehienek tokian tokiko erakunde publikoetatik jaso dute finantziazioa, eta udal azpiegiturak erabili dituzte, bilerak egiteko edo bulego-lanetarako.

Toki administrazioek garrantzi handia izan dute baliabideak bideratzerakoan ere. Hamar batzordetik ia bederatzirentzat finantziazio-iturri nagusia izan da tokiko erakunde publikoa; Nafarroan are nabarmenago, EAEn baino.

5. grafikoa

Herri-batzordeen finantziazio-iturriak (%)



Iturria: Siadeco, 2021.

Era berean, herri-batzordeek udal azpiegiturak erabili dituzte Euskaraldia antolatzeko bilerak egiteko edo bulego lanetarako. Nafarroako herri-batzordeek gutxiago erabili dituzte udal azpiegiturak, baita arrakastatsutzat hartutakoek ere.

Toki administrazioek bideratu dituzten baliabideekiko onespren-maila altua da.

2). Aurrekontuak ekintzak antolatzena bideratu dituzte, baliabide pertsonal eta teknikoetara baino gehiago.

Herri-batzordeen gehiengoak ekintzetara bideratu du aurrekontu osoa: herri txikiez osatutako eskualde, herri edo auzo txikiak dira, bereziki. Nafarroan, gehiago izan dira: herri-batzordeen hiru laurdenek aurrekontu osoa bideratu dute horretara.

2. taula

Baliabide ekonomikoak zertara bideratu diren (%).

	%
Aurrekontu osoa ekintzetara bideratu dute (%100)	57,1
Aurrekontuaren erdia baino gehiago ekintzetara bideratu dute (%55 edo gehiago)	5,6
Aurrekontuaren erdia ekintzetara eta erdia baliabide pertsonal/teknikoetara bideratu dute	8,7
Aurrekontuaren erdia baino gehiago baliabide pertsonal/teknikoetara bideratu dute (%51-%75 artean)	13,5
Aurrekontua nagusiki baliabide pertsonal/teknikoetara bideratu dute	15,1
Guztira	100,0

Iturria: Siadeco, 2021.

Baliabide ekonomikoak nahikoak direla – guztiz edo oro har – uste dute herri-batzorde gehienek. Gainera, COVID-19aren pandemiagatik baliabide ekonomikoaren jaitiera jasan du laurden batek. Hortaz, finantziario-mailan baino gehiago, aurrekontuen exekuzioan eragin du pandemiak, ekintzak antolatzerakoan osasun-neurriek ezarritako mugen ondorioz.

D) FUNTZIONAMENDUA

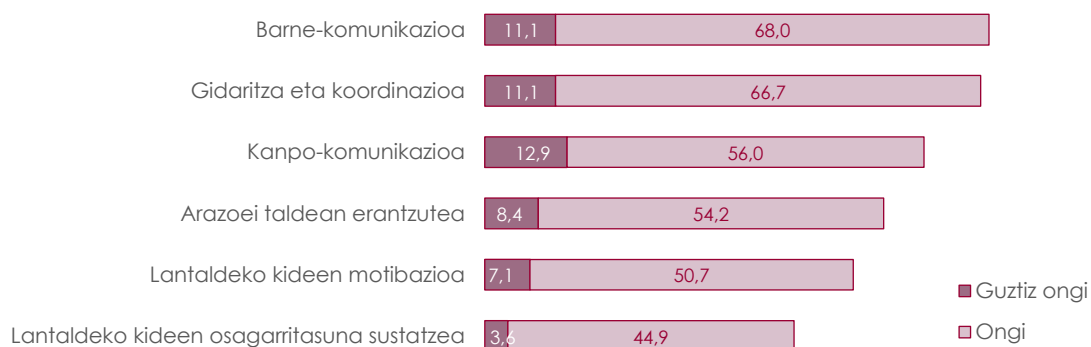
1). Lantaldearen barne-komunikazioa eta gidaritza eta koordinazioa dira herri-batzordeek ongien bete dituzten funtzioak.

Euskaraldiko lantaldeen funtzionamenduari dagokionez, barne-komunikazioa da balorazio positiboena jaso duena, EAEn zein Nafarroan: alderdi baloratuena izateaz gain, ongien bete den zeregina ere izan da.

Balorazio ona jaso du, baita ere, dinamizatzaileraren rolak; txarragoa, aldiz, eragileen arteko elkarlanak eta funtzio-banaketak. Lantaldearen dinamikari dagokionez, gidaritza eta koordinazio zereginak ongi bete dira; eta lantaldeko kideen osagarritasuna sustatzea ez da hain ongi bete, haien ustez.

6. grafikoa

Lantaldearen dinamikan zenbateraino bete diren ongi ondorengo zereginak (guztiz ongi+ongi) (%)



Iturria: Siadeco, 2021.

Arrakastatsu kontsideratu diren herri-batzordeek taldearen funtzionamenduarekin eta eraginkortasunarekin zerikusia duten alderdien eta zereginen balorazio hobea egiten dute.

E) IRISMENA ETA EMAITZA

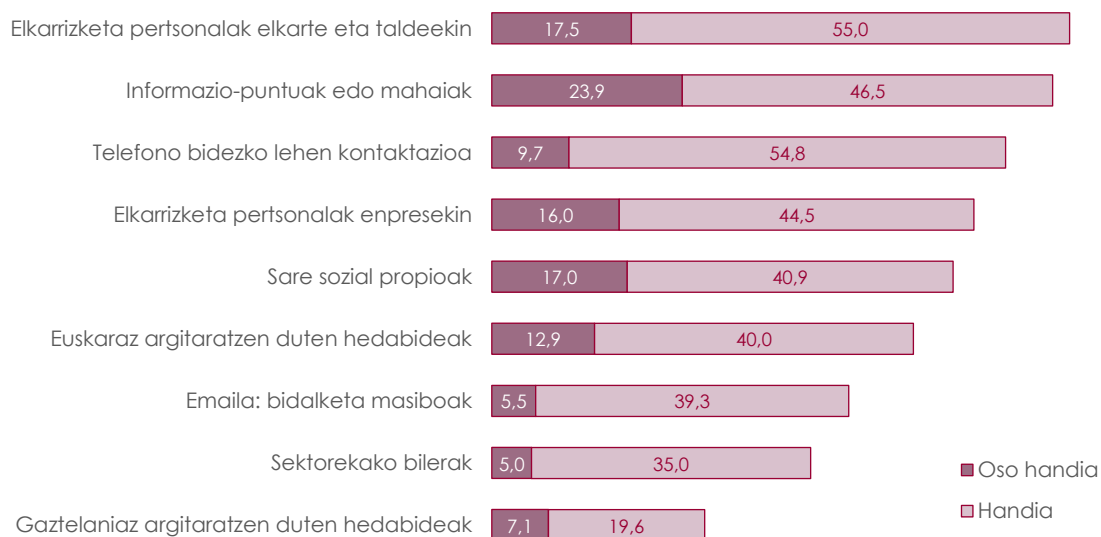
1). Harreman zuzenarekin lotutako komunikazio-kanalak izan dira eraginkorrenak.

Norbanakoei zein entitateei Euskaraldiaz informatzeko eta haiekin harremanetan jartzeko hamar batzordetik zazpi baino gehiagok lau kanal baliatu ditu, batez ere: emaila, sare sozial propioak, elkarrizketa pertsonalak elkarte eta taldeekin, eta informazio-puntuak eta mahaiak.

Horietako bi izan dira eraginkorrenak, harreman zuzenarekin loturikoak, hain justu: elkarrizketa pertsonalak eta informazio-puntuak eta mahaiak.

7. grafikoa

Norbanakoei zein entitateei Euskaraldiaz informatzeko eta haiekin harremanetan jartzeko erabiltako kanalen eraginkortasuna (oso handia + handia) (%)



Iturria: Siadeco, 2021.

Euskaraldia ekimen orokorra herrira ekartzeko eta ikusgarritasuna emateko funtzioari dagokionez, txapak banatzeko puntua jarri izanarekin lotzen dute gehienek. Asko dira, halaber, euskari orokorrak herrira egokitu eta merchandising-a eta banderatzkoak saldu dituztenak –gehiago arrakastatsutzat hartu direnen artean–. Formazio-saioak gutxiengo batek antolatatu ditu; are gutxiago izan dira Nafarroan.

2). Tokian tokiko merkataritza eta ostalaritza establezimenduetara iritsi dira gehien, industriara eta enpresa handietara baino gehiago.

Entitateak aktibatzea izan da 2020ko Euskaraldiko erronka berria. Merkataritza eta ostalaritza establezimendu txikietara iritsi dira gehien herri-batzordeak; eta zailagoa izan zaie industriara eta enpresa handietara iristea. Nafarroan bereziki altua da erakunde publikoen mendeko elkarte eta sozietateetan lortu den irismen-maila.

Ilido horretatik, herri-batzordeek egindako ahalegina eraginkorragoa izan da establezimendu txikietan eta tokiko kultur eta kirol elkarteetan, industria- eta zerbitzu-enpresetan baino.

Arrakastatsu kontsideratu direnak herri edo eskualdeko entitateetara, gainerakoak baino gutxiago iritsi dira, baina egindako lan eraginkorragotzat jo dute.

3). Herri-batzorde gehienek izen-emate kopuruarekin lotu dute egindako lanaren eragina.

Herri-batzordeen bi heren inguruk balorazio baikorra egiten dute lantaldearen parte-hartzeaz, eraginkortasunaz eta izandako emaitzez. Aldiz, parte-hartzeaz balorazio ezkorra egiten du herri-batzordeen ia % 20k, herri-batzordearen eraginkortasunaz eta emaitzez balorazio ezkorra egiten dutenak baino nabarmen gehiago.

Nafarroako herri-batzordeetan, parte-hartzeaz balorazio baikorra egiten dutenak gutxiago dira, eta aldiz, nahiko edo oso ezkorra egiten dutenak gehiago.

Arrakastatsuk kontsideratu direnek herri-batzordearen beraren eraginkortasunaz eta emaitzez balorazio nabarmen hobea egiten dute. Parte-hartzeaz ere balorazio hobea da, baina aldea txikiagoa da.

3. taula

Herri-batzordearen parte-hartzeaz, eraginkortasunaz eta emaitzez zer balorazio egiten den (%)

	Parte-hartzea	Eraginkortasuna	Emaitzak
Oso baikorra	16,4	10,2	12,9
Nahiko baikorra	43,6	49,3	46,2
Ez baikorra, ezta ezkorra ere	20,4	30,2	32,0
Nahiko ezkorra	17,3	8,9	8,4
Oso ezkorra	2,2	1,3	0,4
Guztira	100,0	100,0	100,0

Iturria: Siadeco, 2021.

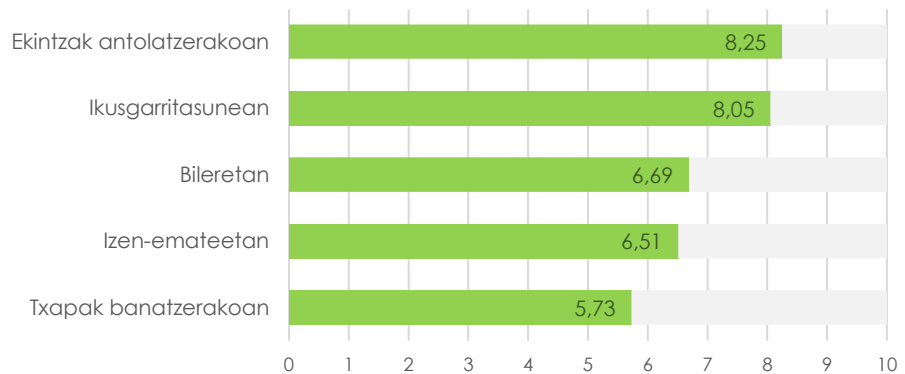
Era berean, herri-batzordeen ia erdiak uste du lantaldea arrakastatsua izan dela – gehiago dira arrakastatsuk kontsideratu direnen artean-. Dena den, lantaldearen lanaren eragina izen-ematea kopuruarekin lotzen dute gehienek: izen-emateak igo edo mantendu badira, lanak isla izan duela ondorioztatzen dute, eta alderantziz.

4). Ekintzak antolatzerakoan eta ikusgarritasunean eragin du gehien COVID-19ak herri-batzordearen iritiz.

Herri-batzordeen ustez, girotzearekin loturiko jardueratan eragin du gehien COVID-19ak: ekintzak antolatzerakoan eta ikusgarritasunean. Txapen banaketan, aldiz, izan da txikiena eragina.

8. grafikoa

Zein neurritan eragin duen COVID-19ak herri-batzordeen jardunean (batez bestekoak)

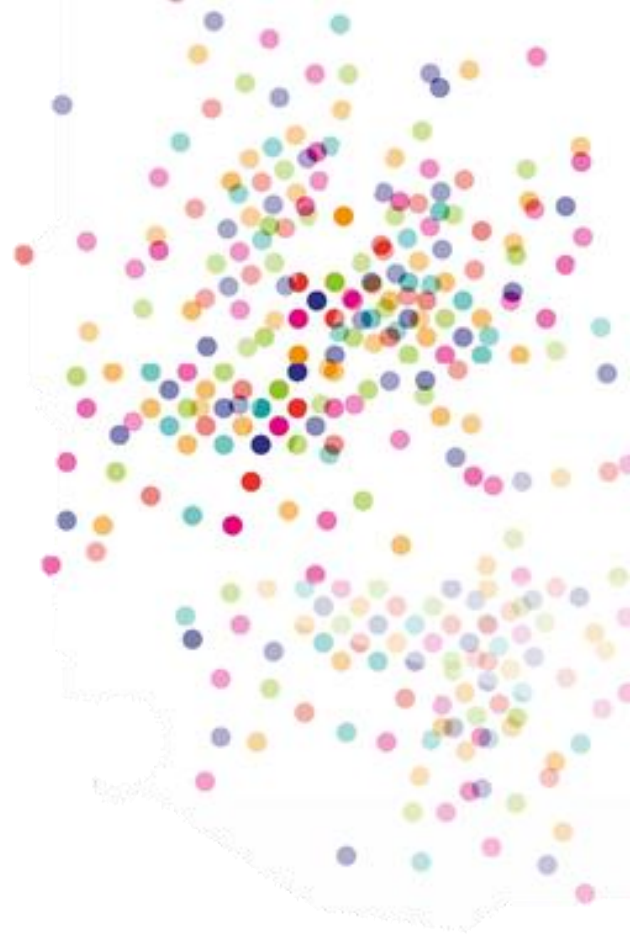


Iturria: Siadeco, 2021.

Euskaraldiak ez omen du izan aurreko edizioan izandako ikusgarritasun bera, eta hori, bereziki, COVID-19arekin lotzen dute askok. Hein batean kaleko bizitza soziala mugatua edukitzearekin, baita herritarrak bizitzen ari ziren egoerarekin ere:

«Pandemiak sortutako giro sozialak ez zuen aukerarik uzten orain arte erabili ditugun ekintzak antolatzeko: mahai-informatiboak, kaleko animazioak, formazio saioak, bilerak, txapa banaketa etxez-etxe, buzzoneak, esku-orri banaketa establezimenduetan... [...] herrietan ditugun eragileei eta herri batzordeko kideei ezin zitzaien eskatu aurreko urtetan eman duten dedikazioa, inplikazioa. Jendeak arazo pertsonalak, familiarrak, laboralak eduki ditu. Egoera sozial horretan Euskaraldia proposatzea ez zen egokia, egoera behartzea zen, kontrako erantzunak jaso ditugu kasu batzuetan»

«Euskaraldiak herrian izan duen ikusgarritasuna oso txikia izan da, batetik, kalean gutxi ibili garelako pandemiaren eraginez, eta beraz, sozializatzeko aukera gutxi izan da, besteek txapa jantzita duten ala ez ikusteko... Halaber, bestetik, hori osatu ahal izateko, komunikatiboki ez da asmatu. Dinamizatzaileak elikatu ditu sare sozialak, baina hortik aurrerago ezin izan du joan. Komunikabideetan gutxi ikusi da, eskualdeko Hitzan salbu. Udaleko komunikazio arlotik ez da ahalegin handiegirik egin, eta udaleko webgunean atal berezia jarri bada ere, ez da herrian komunikatu hor zegoenik. Oro har, herritarrek emandako informazioaren arabera, Euskaraldia ez da iritsi komunikatiboki»



3.

**Herri-batzorde
arrakastatsuenen faktore
baldintzatzaileak.**

Faktore positiboak

1. Ez dira hutsetik sortu, oinarri bat eduki dute

2018ko batzordeen jarraipenak edo euskara taldeenak izan dira gehienetan, nahiz eta aldaketak egon diren.

«Batzorde nahiko trinkoa dugu, berdin da ekintza, euskararekin lotuta dagoen edozein ekintza egiten dugu, euskararen inguruan dauden hainbat elkarte biltzen gara»

«Gu hutsetik inoiz ez gara abiatu. Euskara batzorde bat daukagu, eskuartean dugunaren arabera funtzionatzen du. Euskara batzordea izan da sustraia Euskaraldia batzordea sortzeko. Horren arrakastarako beharrezkoa da indarrean dagoen zerbait izatea abiapuntua»

2. Talde autonomoak izan dira; dinamika propioa eduki dute

Iniziatiba herritarrena izan edo udalarena izan, udalarekiko autonomoak izan dira batzordeak, euren dinamika propioa eduki dute.

«Euskara zerbitzua hor egoteak udalaren parteko babes, laguntza hori ematen dio, euskara teknikariak ere dedikazioa eman dezake, baina ez luke pisu handia izan behar»

«Euskaraldia ariketari lotutako komunikazio guztietan (...) Euskaraldia Taldea azaltzen da. Protagonismoa taldearena da. Elkarte eta Udala bigarren plano batean agertzen dira»

3. Udalak bideratzaile izan dira

Gainera, jarrera eraikitzailea eduki dute eta batzordeei laguntza eskaintzeko prest egon dira.

«Nahiago administrazioak pisu gutxiago izango balu, eta herrigintzatik ateratzea. Herriak behar izan hori sentitu dezala. Hori idealena izango litzateke. Udalak bitarteko materialak jarri laguntzeko. Mobilizatzea lortzen da, baina ardurak hartzea lortu behar da»

«Talde ofizialak gerturatzeko udalaren presentziak onura bat ematen dio. Hor ere oreka bat egon behar du, ikusi behar da herritar talde batek bultzatzen duela eta udala ere hor dagoela parte hartzen»

4. Goragoko antolaketa-egiturekin harremana eduki dute

Euskaraldiko koordinazio orokorrekin harreman ona eduki dute eta Topagunea izan dute erreferentzia nagusi.

«Koordinazio Orokorra oso ondo egon da, webgunea, intranet informazioa izan dugu, epeak...»

«Informazioa eta koordinazioa uneoro jasotzen egon gara»

5. Dinamizazio- eta koordinazio-ardurak hartu ditu kide batek

Haren inplikazioa eta profila —herrian ezaguna edo erreferentea izatea— erabakigarriagoa izan da kontratatuta edo modu boluntarioan aritu izana baino.

«Guk borondatez egiten dugu lan eta ezagunen, lagunen bidez aritzen gara. Niretzat garrantzitsuena, nahiz eta finantzazioa ere garrantzitsua den, jendeari hurbiltzea da, jendea engantxatzea»

«Baina gehiago da hemen egin beharreko lana, harreman sarea ea noraino heltzen den. Finantzazioari ez diogu buelta handirik eman, baliabide gutxirekin egin dugu»

6. Lanen banaketa bat egin dute, ez dira denak denean egon

Rolak hartzerako orduan, norbera erosoan sentitzen den edo hoberen moldatzen den arloan aritu da.

«Gero elkartzen gara eta brainstorming bat egiten dugu. Gero egingarriak, errealak direnak aukeratzen ditugu eta egutegia antolatzen dugu. Norbaiti ideia on bat etorri bazaio berak hartzen du ardura handiena. Informatikan abilagoa den bat dugu eta bera arduratzen da kartelak egiteaz, baina bestela nahiko rotatorioa da»

«Jendeak azkenean esaten du 'nik hau egingo dut' ikusita zer egiteko kapaza den. Alde horretatik ondo, jendeak ahal duena egin eta gustura egiten duzu (...) Hemen ez gara ibiltzen gauzak aurpegiratzen: zuk hau egin duzu... Batzuk umeak daukate, beste batzuk ez; beste batzuk jubilatuta daude eta denbora asko daukate, beste batzuk nahiz eta jubilatuta egon bere hobbiak ere badaukate... Bakoitzak aportatzen du uste duena egin dezakeela»

7. Planteamendu orokorrak herrira egokitu dituzte, eta lehentasunak finkatu

Planteamendu, proposamen eta material orokorrak baliatu dituzte, baina tokiko errealitatera egokituz. Horrekin batera, helburu zehatzak jarri dituzte.

«Herrian erabakitzea zer lehentasun ezarri behar diren. Herritarrek aktibatzea, eta aurten zehazki, ariguneen hautaketa bat egin —batzordearen indarraren arabera— eta horietara joan (...) Euskaraldiak dituen helburuak herritarrengana iristeko zubi bat. Herria hobeto ezagutzen du, eta mezua egokitu egin dezake»

«Bigarren edizioan, adibidez, entitate guztiekin egoteko proposamena ez dela egokia uste dut. Denok genekien ez ginela helduko, eta, batez ere, denok genekien ez ginela behar bezala helduko. Helburu eta egiteko lorgarriagoak jarri behar ditugu, jendea (herriak) heldu ezinik ez geratzeko»

8. Tokian tokiko egoitza eta establezimendu txikietan jarri dute arreta

Lehentasunezko zatia jo dituzte eta haiekin harreman zuzena eduki dute.

«Ariguneak osatzerakoan, itxialditik gentozen eta egin genuen lanketa herriko elkarteekin eta komertzioekin, enpresetara ez ginen iritsi. Alde batetik, ez geneukan ziurtasun handirik eta indar handirik ere ez, orduan, mugatu genuen gure lana herriko elkarte eta komertzioekin, eta arigune batzuk osatu ziren»

«Gu zentratu ginan, gehienbat, merkataritza eta ostalaritzako establezimenduetan, horiek, behintzat, ondo erantzun ziguten. Baina egia da igual beldurra bagenuela beste maila bateko entitateetara joanez gero, dela enpresa edo horrelakoetara, igual erantzuna ez zela berbera izango, beste lehentasun batzuk izango zituztela momentu horretan»

9. Banan-banako bisitak egin dituzte

Egoitza eta establezimenduak banan-banan bisitatu dituzte eta gertuko harreman horrek izan du eraginik handiena.

«Kartelak banatu genituen, baina azkenean konturatu ginen kartelak banatzea ez da nahikoa pertsonalki elkar-ezagutu behar da: hau egitera goaz. Ahoz ahokoa askoz eraginkorragoa da kartel bat ipintzea baino»

«Informazioa pertsonatik pertsonara bidaltzen bada eta iristen bada hor dago gure arakasta, horretarako ez duzu dirua behar, pertsonak behar dituzu»

10. Girotzeko ekitaldi eta jarduerak egin dituzte

Euskaraldiaren aurretik eta Euskaraldian zehar euren ingurua girotzeko egitaraua antolatu dute, eta kaleko ikusgarritasunari eman diote garrantzia.

«Ekintzak agian ez dira gehiegi izan baina nahiko ikusgarriak izan dira. Asmatu dugu izenak hartzerakoan ekintza bat egitean eta txapak banatzerakoan beste ekintza bat egitea»

«Ezinbestekoak dira, kalean egon behar duzu informazioa transmititzen. Hurrengo edizioari begira, mahaiez gain, kaleko giroa sortzen saiatuko gara. Ez badago kalerik, ez dago Euskaraldirik. Sare sozialak laguntza bezala ditugu»

11. Epe luzeagoko helburua dute

Euskaraldia modu isolatuan landu beharrean, plangintza orokorrago batean txertatzeko beharra azpimarratu dute jarraipena izan dezan.

«Lortu dugu 50 lagunek izena ematea egin nahi ditugun gauzetan parte hartzeko. Lorpen bezala aipatu beharko genuke lortu dugula taldetxo bat sortzea aurrera begira lan egiteko prest dagoena»

«Onura nagusia da konturatzea jarraipen estua behar duela honek guztiak. Euskaraldia ez den urteetan, bertatik lan zehatzik ez baldin badago kudeaketa planaren zati bat hartu behar duela gidatzeko. Orain seguruenik ariguneena bistaratzeko mapa bat egingo dugu. Komertzianteei ere eskolak ematen hasiko gara, prestutasuna adierazi dute eta udalak sustatuko du»

1. Aniztasun falta

Martxan dauden taldeetan oinarritzeak eragin du batzordeak nahi bezain anitzak ez izatea.

«Herri-batzordeak asko hedatu gabe, leku askotara heldu nahi dugu eta ez dugu lortzen, beti berdinak gaude. Esparru ezberdin gehiagotara heltzea izango litzateke»

«Beti egin dugu hasieran deialdi irekia, jende berria sartzeko, baina gu beti gaude. Agian ez dugu ukitzen herriko aniztasun guztia, zabalagoa izatea gustatuko litzaiguke»

«Bai izan beharko genuke garena baino anitzagoa (...) 6-8 izan ginen, gehienak euskara elkartekoak eta oso gertukoak. Anitzagoa izatea ondo egongo litzateke, adinagatik, jatorriagatik...»

2. Saturazio sentsazioa

Koordinazio orokorretik informazio, proposamen eta material gehiegi jaso dutela iruditu zaie hainbat batzordetan.

«Euskaraldiaren web-orrian zegoen hainbeste material, hainbeste gauza ezberdin, pixka bat galtzen ginela. Nik esango nuke herri-batzorde asko izutu egiten zirela hor sartuta. Agian mailaketa bat behar da: batzuei bakarrik oinarritzkoa eman, eta hor aurkituko dute errazago behar dutena»

«Neurri batean zertan geratu daiteke? Hori ere onartu beharko da Koordinazio Orokorretik: zer eskatzen zaio inolako zalantzarik gabe herri batzorde bati. Niri iruditzen zait hori dela txapa banaketa antolatzea. Hortik abiatuta Euskaraldiko batzordeen antolaketan nolabaiteko semaforo bat egin daiteke bitartekari moduan, esanez "zer dedikazio emango diozue honi? Zer gaitasun duzue?". Minimoa modu honetan hori da, txapa banaketa. Semaforoa egongo balitz, neurtuko litzateke bidali beharreko informazioa eta noiz bidali, orain informazio-txosten asko iristen dira»

3. Industria-enpresetatik urruti

Zailtasunak eduki dituzte industriara eta herriguneetatik kanpo dauden enpresa handiagoetara iristeko.

«Alde batetik, esan dugu aurtengoa behintzat oinarri bat izango litzatekeela eta hortik gora nahi dugula: enpresa esanguratsuetara eta horrelakoetara joz»

4. Euskarazko hedabideetan oihartzuna dute; gaztelaniazko hedabideetan, aldiz, agertzeko zailtasunak

«Jendea bestela ez da enteratzen. Euskal komunikabideak kontsumitzen ditugunak bai, baina hemen herritar gehienek euskal komunikabideak ez dituzte kontsumitzen»

5. Motibazioz eta ilusioz urriago ibili dira 2018an baino

Pandemiaren eraginez, neurri batean; baina bestela ere, nobedade izatearen faktoreak indarra galdu duelako.

«Aurrekoan ilusio gehiago ikusi zen, pandemiagatik baina bestela ere bai»

«Indar gutxi egon da, eta justu-justu gure inguruko jendearengana iristeko indarra izan dugula iruditzen zait edo ausardia»

«Gehienetan ikustea tokatzen zaidana da jende berbera leku askotan inplikitzen dena izaten garela. Indar falta, nekea, nekatu gaitzkeela. Ahulgunea bereziki hor ikusten dut»

6. Nekatuta iritsi dira

Ahaleginari neurria hartzearen garrantzia azpimarratu dute, jarritako helburuen eta batzordearen indarraren arabera, urte osoan intentsitateari eustea oso zaila dela kontuan hartuta.

«Martxoan hasi ginen eta nik bukatu nuen kokoteraino Euskaraldiaz —aurreko edizioako esperientzia zutenek esaten ziguten nekatuko ginela— (...) Lana du, baina goizegi hasiz gero erre egiten du»

«Urrian hasten gara pentsatzen, prestatzen... Normalean oso berandu hasten gara. Baina nik uste lehenago hasita ere, ez dakit horrek suposatuko lukeen jende berria erakartzea. Ez daukagu denborarik dena eramateko, eta nekatzen gara»

«Goizegi hasi zen. Luze egin da. Batzordeetako jendea beste gauza batzuetan ere badabil, orduan agian beranduago hastea ondo egongo litzateke. Epea luzatzeak ez du esan nahi intentsitate berdinarekin lan egingo dela denbora guztian, zati bat lasai joango da eta heltzen ari denean sprinta»



4.

**Euskaraldia antolatzeke herri-
batzorde eraginkorrak sortzeko
eta epe luzera mantentzeko
dekalogoia.**

Egindako azterketaren ondorio gisa, Euskaraldia antolatzeko herri-batzorde eraginkorrak sortzeko eta epe luzera mantentzeko dekalogoia proposatzen du Siadecok jarraian.

1

Aukera dagoenean aprobeztatzea eskualde, herri edo auzoetan eratuta dauden taldeak, dinamika sortua dutenak.

2

Horietatik abiatuta, edo talde propioa sortzen bada, taldea irekia izatea eta aniztasuna bilatzea, ordezkaturata egon daitezen adin-tarte, genero, euskara-gaitasun, jatorri, eragile, ideologia... ezberdineko herritarrak.

3

Taldeen autonomia sustatzea: eragile sozial eta erakunde publikoen arteko elkarlana uztartzea, baina ez dadila izan bata bestearen menpeko. Tokiko administrazioak bideratzaile izan behar du, eta herritarrekin partekatuta, biak elkarrekin Euskaraldiaren motorra bilakatu behar dira. Herri-batzordearen hazia bestelako taldeetan edo eragileetan dagoen kasuan, horiekiko ere autonomia izan behar du.

4

Koordinazio Orokorren funtzioaren aitortzatik, harekiko hartu-eman zuzena bultzatzea, herri-batzordeek oinarri edo helburu komunekin bat egin dezaten.

5

Oinarri komun baten pean, herri-batzordeek tokian tokiko helburu espezifikoak lantzea, eta hala izan dadin sustatzea Koordinazio Orokorrek ere. Horrekin batera, herri-batzordeen artean erritmo ezberdinak daudela onartu beharko du, eta lanketa-maila ezberdinak proposatu beharko ditu. Antolaketan laguntzeaz gain, mailaketa horrek herri-batzordeek izan dezaketen saturazio sententzia ekidin lezake.

6

Helburu espezifiko horietatik kanpo uztea Koordinazio Orokorrek, Euskaltzaleen Topagunearen zein erakunde publikoen bitartez, landuko dituen gizarte esparruak: herriz gairiko entitateak, komunikabide nazionalak... Horiek modu zorrotzean zehaztea, eta informazio hori modu zuzenean helaraztea herri-batzordeei. Indarrak metatzea da gakoa, herri-batzordeen alferrikako lana saihestea.

7

Antolaketa-modu naturalak proposatzea, hau da, norbera eroso sentitzen den edo hoberen moldatzen den horretan aritzea. Betiere, ahaztu gabe koordinazio- edo dinamizatzaile-lana ezinbestekoa dela: boluntarioa edo liberatua izan, bakarkakoa edo partekatua...

8

Lehentasunak ezartzerakoan, aurrez aurreko kanalen bidezko komunikazioa azpimarratzea. Gertutasunagatik, naturaltasunagatik Euskaraldiarekin inplikatzeko modu zuzenagoa da. Gainera, herri-batzordeek dituzten baliabideetara erraz egokitzen den komunikazio-kanala da, eta eraginkorrena.

9

Euskaraldiaren ikusgarritasuna eta girotzea ez dira helburua, bitartekoak baizik: batetik, herritarrak Euskaraldira erakartzeko, haiengan ariketa sozialarenganako irrika pizteko; eta bestetik, herri-batzordearentzat pizgarri, egindako lana islatzeko.

10

Taldeak barneratzea lanaren azken helburua ez dela Euskaraldia antolatzea besterik gabe, euskararen erabileran eragitea baizik.